

راهنمای تدوین طرح درس (lesson plan)

تعریف: طرح درس، برنامه ای است که در آن مدرس اجزای مختلف فرایند آموزشی را به منظور دستیابی به اهداف درس در یک دوره تحصیلی ترسیم می نماید. طرح درس نقشه‌ای کلی و از قبل ترسیم یافته جهت هدایت فعالیت‌های آموزشی است و در آن مفاهیم، اهداف، محورها و روشهای آموزشی و شیوه‌های ارزیابی یک درس مشخص، بیان می‌شود. بنابراین، مدرس با کمک طرح درس می‌تواند فعالیت‌های ضروری آموزشی را به ترتیب و در مراحل و زمان‌های تنظیم شده و به شیوه‌ای منطقی و اصولی پیش ببرد.

بنابراین، هدف از تدوین طرح درس این است که مدرس (آموزش دهنده) جهت ارائه یک درس باید یک نقشه آموزشی طراحی کند که در آن محتوای آموزش، روش آموزش، مکان آموزش، ابزار، رسانه‌ها و وسایل کمک آموزشی، مدت زمان آموزش و روش ارزشیابی آموخته‌های فراگیران پیش بینی شود و مطابق این طرح به آموزش بپردازد.

بر همین مبنا، طرح درس به مدرس کمک می کند تا برنامه ریزی دقیق و منسجمی برای انتقال مفاهیم طی یک دوره آموزشی داشته باشد.

طرح درس می تواند بر اساس بازه زمانی و حجم مطالب مورد نظر جهت تدریس تقسیم بندی شود:

- طرح درس برای کل کتاب (سالانه)
- طرح درس برای نیم سال تحصیلی
- طرح درس ماهانه
- طرح درس هفتگی
- طرح درس روزانه (به ازای هر جلسه)
- طرح درس برای هر فصل کتاب

معلم قبل از شروع سال تحصیلی در مورد کتابی که باید تدریس کند سؤالاتی از خود می پرسد که پاسخ آنها را می توان طرح درس کلی یا سالانه نامید.

یک طرح درسی خوب می تواند:

- فعالیت های آموزشی را شفاف و منظم سازد.
- وظیفه استاد و دانشجو را معین کند.
- توجه مدرس را به انتخاب روشهای جدید و مناسب آموزشی جلب نماید.
- مدرس را به استفاده از امکانات و فناوری های نوین آموزشی برانگیزد.
- ارزشیابی مدرس توسط مؤسسه آموزشی را آسان سازد.
- ارزشیابی دانشجو توسط مدرس را مشخص و سهل نماید.
- مدرس و دانشجو با برنامه و اعتماد بیشتری در کلاس درس حاضر شوند.

ساختار یک طرح درس مناسب:

۱. **مشخصات درس:** مدرس ابتدا باید در بالای صفحه کاربرگ طرح درس؛ نام درس، موضوع درس، رشته و مقطع تحصیلی، نیمسال و سالتحصیلی، شماره جلسه و نام مدرس را بنویسد.
۲. **مشخص کردن اهداف کلی:** در بخش بعد، مدرس باید هدف کلی درس را مشخص نماید. یک هدف کلی، عبارتی است که وضعیت فراگیر را پس از دریافت یک عمل آموزشی توصیف می کند. «موضوع درس» راهنمای خوبی برای نوشتن اهداف کلی است، برای **مثال:** دانشجو باید با *آنا تومی اندام فوقانی آشنا شود.*

۳. **اهداف رفتاری** (رئوس مطالب): در گام بعدی پس از تعیین اهداف کلی، مدرس باید هدفهای رفتاری را مشخص سازد. این قسمت اساس طرح درس را تشکیل می دهد و باید به کاملترین وجه تنظیم گردد. مطالب ارایه شده باید دارای پیوستگی و نظم منطقی باشد. رئوس مطالب، راهنمای مناسبی برای تعیین اهداف رفتاری می باشد. بنابراین مطابق هر عنوان فرعی می توان یک هدف رفتاری نوشت.

۴. **تعیین حیطه های یادگیری:** هدفهای یادگیری (آموزشی) به طور کلی در سه حیطه؛ شناختی، عاطفی، روانی- حرکتی طبقه بندی شده اند. هر حیطه از هدفهای یادگیری نیز به سطوح مختلفی تقسیم شده که از سطح بسیار ساده تا عالی و پیچیده را در بر می گیرد. بنابراین در این قسمت مدرس باید مشخص کند که هریک از اهداف رفتاری، مربوط به کدام حوزه از یادگیری (شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی) است.

۵. **تعیین مکان آموزش هریک از بخش های درس:** در این قسمت مدرس باید مشخص کند که هریک از مباحث و یا اهداف آموزشی مشخص شده را در چه مکانی آموزش خواهد داد، به عنوان مثال؛ برای دروس تئوری محل و نام کلاس و برای دروس آزمایشگاهی عنوان و محل آزمایشگاه را بنویسد.

۶. **نحوه ارائه درس** (روش آموزش): در این قسمت از طرح درس، مدرس باید به روش آموزش و تدریس خود اشاره نماید. جهت تحقق اهداف آموزشی تعیین شده، استفاده از روشها و الگوهای تدریس نوین و متناسب با اهداف درس و نیز با توجه به محتوای مطالب درس، نوع درس (نظری، عملی و ...)، تعداد فراگیران و غیره روشهای متناسب به کارگرفته می شود. مدرس باید فعالیتهایی را که به روشها و فنون تدریس مربوط می شود در ارایه درس به اختصار مشخص نماید و تنها نام بردن از عنوان کلی روشها و الگوهای تدریس کافی نیست.

راهنمای تدوین طرح درس

(lesson plan)

تدوین کننده: **عسگر آرمون**

کارشناس مسئول دفتر مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشکده پزشکی

نمونه فرمت طرح درس:

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
واحد EDO

فرم تدوین طرح درس روزانه استاد

پ: طرح درس (lesson plan)

عنوان درس:	موضوع درس:	رشته و مقطع تحصیلی:	نیمسال و سال تحصیلی:	شماره جلسه:
هدف کلی: دانشجو باید با آشنا شود.	پزشکی - دکتری حرفه ای	رشته و مقطع تحصیلی:	نیمسال اول ۹۵-۹۶	۱
هدف جزئی:	یادگیری	مکان آموزش	تجهیزات درسی:	شیوه ارزشیابی و فعالیت های تکمیلی
۱	تجاری	کلاس	رساله و وسیله:	زمان (دقیقه)
۲	عاطفی		وایت برد	
۳	مهارتی - سرگرمی		کامپیوتر	
۴			ویدئو پروژکتور	
۵				
۶				
۷				
۸				
۹				
۱۰				

۷. **رسانه و ابزار آموزشی:** ابزارهای آموزشی تسهیل کننده امر آموزش هستند و در اصطلاح به کلیه وسایل، امکانات و فناوری هایی گفته می شود که می تواند در محیط آموزشی شرایطی را به فراهم نمایند که، یادگیری مؤثرتر، سریع تر، آسان تر، عمیق تر و ماندگارتر اتفاق بیافتد.

۸. **شیوه ارزشیابی:** اطلاع از میزان یادگیری فراگیران و آگاهی از اثربخش بودن برنامه با ارزشیابی مناسب ممکن است. ارزشیابی می تواند در میان دوره (ارزشیابی تکوینی) و یا در پایان دوره آموزشی (ارزشیابی تراکمی) باشد. ارزشیابی تکوینی این مزیت را دارد که استاد می تواند اصلاحات لازم را در برنامه ها و یادگیری فراگیران دهد. بنابراین، مدرس با سنجش عملکرد فراگیران و مقایسه نتایج حاصل با هدف های آموزشی از پیش تعیین شده می تواند مشخص کند که آیا فعالیت های آموزشی مدرس و کوشش های یادگیری فراگیران به نتایج مطلوب رسیده است یا نه؟

توجه:

- لازم است مدرس برای هر درس یک طرح درسی مجزا و مختص همان درس طراحی نماید.
- همچنین ضروری است که طرح های درسی تدوین شده توسط مدرس برای هر یک از دروس، در هر دوره آموزشی توسط مدرس بازبینی شود و در صورت نیاز به اصلاحات و تغییر در برنامه و ارتقاء طرح درسی، محتوای طرح درس مورد بازبینی و تجدید نظر قرار گیرد.

جهت اطلاع از فرمت طرح درس و نحوه تنظیم بخش های مختلف آن، در صفحه بعد نمونه ای از طرح درس آورده شده است.